

(23442) TÜRK TOPLUMUNUN BİLİMSSEL OKURYAZARLIK DÜZEYİNİN ÇEŞİTLİ DEĞİŞKENLER AÇISINDAN DEĞERLENDİRİLMESİ: PİLOT UYGULAMADAN YANSIMALAR

FAİK ÖZGÜR KARATAŞ¹, BURÇİN TURAN BEKTAŞ¹, FATİH ORÇAN¹, SUAT ÇELİK²,
SEVİL AKAYGÜN³

¹ TRABZON ÜNİVERSİTESİ

² ATATÜRK ÜNİVERSİTESİ

³ BOĞAZİÇİ ÜNİVERSİTESİ

burcinturan09@gmail.com

Fen ve teknolojinin toplum üzerine etkileri ve dinamik yapısından dolayı günümüz toplumlarında vatandaşların asgari düzeyde fen anlayışına sahip olması önkoşul olarak görülmektedir. 1960'lı yıllarda yalnızca bilimsel çalışmalar gerçekleştiren bireyler ile sınırlandırılan bilimsel okuryazarlık kavramı, 1970'li yıllarla birlikte bütün bireylerin sahip olması gereken bir beceri olarak görülmeye başlanmış böylelikle bilimsel okuryazarlık modern toplumlarda her vatandaşın sahip olması gereken bir özellik olarak tanımlanmıştır. Bu nedenle bireylerin bilimsel okuryazarlık düzeylerinin belirlenmesi ve geliştirilmesi yönünde çalışmalar yapılması günümüzde önem taşımaktadır. Bu çalışmada, Türk toplumunun bilimsel okuryazarlık düzeyinin çeşitli değişkenler açısından incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu amaçla delphi tekniği kullanılarak öncelikle bilimsel okuryazarlığın Bilimin Temel Kavramları, Bilim, Teknoloji, Mühendislik, Matematik, Toplum ve Çevre, Bilimsel Süreç Becerileri, Bilimsel Düşünme Becerileri, 21. Yüzyıl Becerileri, Değer ve Tutum boyutlarından oluştuğu belirlenmiştir. Daha sonra ise bu boyutlar çerçevesinde hazırlanan Bilimsel okuryazarlık ölçeği eş değer iki form şeklinde oluşturulmuştur. Her bir formda doğru (D), yanlış (Y), fikrim yok (FY) şeklinde seçeneklere sahip toplam 40 adet önerme yer almıştır. Birinci form 233, ikinci form 364 kişi tarafından doldurulmak üzere Trabzon ili Ortahisar, Akçaabat ve Of ilçelerinde yaşayan toplam 597 bireye pilot uygulamada ulaşılmıştır. Verilerin analizinde SPSS çözümleme programından yararlanılmıştır. Yapılan analizlere göre Trabzon'da yaşayan vatandaşların bilimsel okuryazarlık düzeyi ile cinsiyetleri arasında her iki formda da anlamlı farklılık bulunmamıştır. Eğitim seviyelerine bakıldığında her iki formda da okuma yazma bilmeyenler ile üniversite mezunları arasında anlamlı farklılık olduğu görülmüştür. Bunun yanında vatandaşların yaş değişkeni ile aldıkları puan arasında her iki formda negatif bir korelasyon bulunmuştur. Ayrıca vatandaşlara ölçekte ilgi alanlarına yönelik bazı sorular sorulmuştur. Bu doğrultuda hem birinci hem de ikinci formda vatandaşların bilimsel okuryazarlık düzeyi ile (a) bilim müzesi ve merkezlerini ziyaret etme, (b) bilim dergilerini takip etme, (c) bilimle ilgili yazılı ve görsel medyayı takip etme ve (d) sosyal medya bilim ve teknoloji gruplarını takip etme durumu arasında anlamlı farklılıklar bulunmuştur. Sonuç olarak, cinsiyetin bireylerin bilimsel okuryazarlıkları üzerinde bir etkisinin olmadığı söylenebilir. Ayrıca vatandaşların bilimsel okuryazarlık ölçeğinden almış oldukları puan ile yaş değişkeni arasında negatif yönde anlamlı bir ilişkinin olması, bireylerin yaşlarının ilerledikçe bilimsel gelişmeleri daha az takip ettikleri şeklinde yorumlanabilir. Bunun yanında bilim ile ilgili faaliyetlere katılmanın veya bu faaliyetleri takip etmenin (basılı ve görsel medya, bilim şenlikleri, müze vb.) bireylerin bilimsel okuryazarlık düzeyine olumlu yönde katkı sağlayacağı sonucuna ulaşılabilir.

Bu çalışma Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu (TUBİTAK) tarafından desteklenmektedir (Proje No: 215K042). Araştırmacılar bu destek için teşekkürlerini sunar.

Anahtar Kelimeler : Bilimsel Okuryazarlık, Türk Toplumunu, Cinsiyet, Ölçek, 21. Yy becerileri